

Kerro, kerro kuva

Oppiaineet: Äidinkieli & Kuvaamataito

OPS-teemat: Medialukutaito, visuaalisten vaikuttamiskeinojen harjoittelu, ryhmätyötaidot

Tavoitteet: Oppilas tutustuu kuvaan tarinan kertomisen välineenä. Oppilas pohtii, miten kuva voi vaikuttaa lehtijutun/tarinan tulkintaan.

Aika: 2 × 45 min

Tehtävä on kaksiosainen. Ensimmäisen osan voi tehdä erillisenä tehtävänä. Toinen osa kannattaa tehdä heti seuraavalla tunnilla tai mielellään mahdollisimman pian ensimmäisen osan jälkeen.

Ennen tunteja

Hanki tehtävää varten aikakauslehtiä. Voit myös pyytää oppilaita tuomaan lehtiä kouluun. Voit jakaa oppilaat valmiiksi 3-4 hengen ryhmiin.

Etsi ensimmäistä osaa varten yksi kuvallinen lehtijuttu ja kaksi erillistä lehtikuva, jota voitte tarkastella. Etsi lisäksi muutama kuvitus pohdinnan tueksi.

Toista osaa varten oppilaat tarvitsevat sakset, liimaa ja paperia, mihin kuvat voidaan liimata. Etsi muutama kuvitus osan pohdinnan tueksi.

Kuvitus voi olla myös tehokeino tai kikka, jolla lukijan huomio voidaan herättää.

Kuvituksia käytetään usein aiheissa, jotka ovat arkoja, abstrakteja tai joihin voi olla hankala löytää kuva (esimerkiksi tulevaisuuden laitteet/asiat, joita ei ole vielä olemassa). Surullisissa tai pelottavissa aiheissa kuvituksen avulla voidaan "pehmentää" juttua tai kohdentaa sitä jollekin tietylle ryhmälle. Lapsille suunnatuissa teksteissä tai vaikeissa aiheissa käytetäänkin usein kuvituksia, mikäli kuvan antama todellisuus saattaisi järkyttää lapsia/katsojaa liikaa.

OSA 1 (45 min)

Virittäytyminen (noin 10 min)

Pohtikaa oppilaiden kanssa yhdessä kuvan merkitystä.

Heijasta taululle aikakauslehtijuttu ja kysy oppilailta:

- Miksi lehdessä on jutun lisäksi kuva? Miksi lehdissä on ylipäättään kuvia?
- Lue otsikko ja kerro (pyydä oppilaita kertomaan) mistä juttu kertoo. Voit(te) myös lukea jutun ääneen.
- Pohtikaa, että mikäli jutun aihe/tarina pysyy samana, niin voisiko jutun kuvan vaihtaa. Laita alkuperäisen kuvan päälle toinen valitsemistasi kuvista. Kysy oppilailta, olisiko kyseinen kuva sopiva juttuun? Miksi? Kysy oppilailta, olisiko joku kuva, jota oppilaat eivät ikinä valitsisi kyseisen jutun kuvaksi. Tee sama toisen kuvan kanssa.

Toiminta (noin 30 min)

Kerro oppilaille, että seuraavaksi he saavat harjoitella ryhmässä asian/tunteen ilmaisemista pelkän kuvan avulla. Tarkoituksena on löytää kuva, joka kuvaa annettua aihetta. Ryhmä voi etsiä yhden tai useamman kuvan annetun ajan puitteissa.

- Valitse oppilaille aina yksi aihe ja anna noin 5-10 minuuttia aikaa etsiä aiheeseen sopivia kuvia. Korosta, ettei ole olemassa oikeita vastauksia, vaan ryhmä saa etsiä sellaisia kuvia, mitkä heidän mielestään sopivat kuvaamaan aihetta. Voit käydä kaikki aiheet läpi tai valita vain muutaman.

Aiheet (tähän voi ottaa myös luokalle ajankohtaisia aiheita/teemoja):

| | | |
|--------------------|-------------------|----------------------|
| <i>Hauska</i> | <i>Ystävä</i> | <i>Onnellinen/</i> |
| <i>Pelottava</i> | <i>Perhe</i> | <i>Onneton Suomi</i> |
| <i>Kiusaaminen</i> | <i>Surullinen</i> | |

Kun oppilaat ovat löytäneet kuvan/kuvat, käykää jokaisen ryhmän kuvat läpi. Oppilaat voivat tulla ryhmässä luokan eteen näyttämään kuvansa.

Pohtikaa jokaisen aiheen yhteydessä seuraavia kysymyksiä:

- Miksi ryhmät valitsivat juuri tietyt kuvat?
- Olivatko ryhmien valinnat erilaisia? Mistä erot/samankaltaisuudet voisivat johtua?
- Oliko aiheeseen helppo vai vaikea löytää kuvia? Miksi?

Pohdinta (noin 5 min)

Keskustelkaa vielä lopuksi seuraavista kysymyksistä:

- Millaisia asioita on helppo kertoa kuvien avulla?
- Joskus aikakauslehdissä on kuvien sijaan kuvituksia. Heijasta oppilaiden nähtäville etsimäsi kuvitukset ja kuvat. Kysy mitä eroa on kuvituksella ja kuvalla? Tuleeko oppilaille mieleen millaisissa aiheissa voisi käyttää kuvitusta kuvan sijaan? Voit näyttää oppilaille seuraavan listan ja kysyä aihe kerrallaan, ottaisivatko oppilaat kuvan vai tekisivätkö kuvituksen. Pyydä perusteluja.

Haastattelu kuuluisasta näyttelijästä
Juttu köyhyydestä/peloista
Juttu unista
Juttu hevosista/jalkapallosta yms.
harrastuksesta

OSA 2 (noin 45 min)

Virittäytyminen (noin 10 min)

Pohtikaa yhdessä viime tunnilla käsiteltyjä teemoja:

- Mikä oli kuvan ja kuvituksen ero?
- Kysy, millaisia kuvia oppilaat valitsisivat, jos heidän pitäisi kertoa edellisen illan tai päivän tärkeimmät tapahtumat kuvien avulla?

Tässä tehtävässä ryhmätyö on erityisen suuressa roolissa ja ennen tehtävää kannattaa vielä kerrata, miten ryhmässä kuunnellaan kaikkien mielipiteitä ja otetaan toiset huomioon. Pohtikaa ennen työtä, miten ryhmässä toimitaan:

- Tietävätkö oppilaat, miten ryhmätöitä tehdessä käytäytään (annetaan jokaisen puhua, kuunnellaan rauhassa, ei puhuta päälle, ei haukuta kenenkään mielipiteitä)?
- Miksi on tärkeää ottaa muut huomioon ryhmässä (jos kaikki puhuisivat toistensa päälle, ei tehtävän tekemisestä tulisi mitään ja jos kaikkia ei kuunnella, niin hyvät ideat saattavat jäädä sanomatta)?

Voitte vielä luokan kanssa tehdä yhteisen sopimuksen, että kaikki yrittävät tehdä parhaansa ryhmässä ja lopuksi katsotaan, miten ryhmätyössä on onnistuttu.

Kuvakäsikirjoitusta

käytetään esimerkiksi elokuvissa, teatterissa, haastatteluja/ ajankohtaisohjelmia kuvattaessa tai apuna reportaasin tekemisessä. Kuvakäsikirjoituksen avulla voidaan havainnollistaa puhuttu/kirjoitettu. Kuvien avulla pystytään myös kuvaamaan ilmeitä, tunnetiloja, paikkoja tai yksityiskohtia nopeasti ja tarkasti.

Toiminta (noin 30 min)

1. Heijasta luokan nähtäville postikorteista/kuvista rakennettu tarina eli kuvakäsikirjoitus. (Kysy oppilailta, mitä kuvakäsikirjoitus tarkoittaa.)

Etsi tehtävää varten aikakauslehtikuvia, joista muodostuu tarina. Kuvakäsikirjoituksia voi olla monenlaisia, alla yksinkertainen vaihtoehto käsikirjoituksen toteutukseen:

alku: esim. kuva lenkkeileijästä/retkeilijästä

keskikohta (1-2 kuvaa) : kuva mustikoista/suppilovahveroista

loppu: Kuva marja- tai sienipiirakasta

Kirjoita valitsemiesi kuvien yhteyteen myös jaksotus eli alku, keskikohta ja loppu. Mikäli tehtävä tehdään pienempien oppilaiden kanssa, voidaan kuvakäsikirjoituksen sijaan käyttää tarina-sanaa.

2. Kysy oppilailta, mistä kyseinen tarina/kuvakäsikirjoitus voisi kertoa? Kysy myös, tuleeko oppilaille mieleen, millaisia asioita on helpompi kertoa kuvien kuin sanojen avulla?

3. Kerro oppilaille, että he pääsevät tekemään tarinan/kuvakäsikirjoituksen johonkin aiheeseen liittyen.

4. Voit arpoa ryhmille otsikon, antaa ryhmien keksiä oman aiheen tai valita annetuista aiheista. Tarkoituksena on kuitenkin pitää ryhmien aiheet toisilta salassa, vaikka ryhmillä olisikin samoja aiheita. Mikäli tehtävä tehdään pienempien oppilaiden kanssa, oppilaat voivat etsiä kuvasarjoja, jotka kuvaavat heidän mielestään pelkästään jotain tunnetta.

Otsikot (voivat olla myös esimerkiksi eri oppiaineissa käsiteltäviä teemoja):

Päivä Suomen presidenttinä

Pelottava hetki

Päivä aikuisena

Hassu sattuma

Uusi keksintö mullistaa maailman

Robottivallankumous

Otsikkoja pienemmille oppilaille

*Ilo
Suru
Hauska
Pelottava
Ihana
Rakas*

5. Kerro oppilaille, että he saavat tehdä 3-5 kuvan sarjan, jossa he kertovan pelkkien kuvien avulla, millaisen tarinan aihe voisi pitää sisällään. Oppilaat voivat aluksi ryhmässä miettiä, millaisen tarinan he haluavat kertoa ja sen jälkeen etsiä sopivia kuvia tai lähteä suoraan etsimään lehdistä kuvia, jotka voisivat sopia otsikkoon. Oppilaat leikkaavat lehdistä erilaisia kuvia ja liimaavat valitut kuvat paperille haluttuun järjestykseen. Pidä oma esimerkkisi oppilaiden nähtävillä, jotta oppilaat voivat ottaa halutesaan siitä mallia.

6. Kun oppilaat ovat saaneet työt valmiiksi, on esittelyn vuoro. Vaihtakaa ryhmien kesken töitä ja toisen ryhmän tehtävänä on antaa palautetta toisen ryhmän kuvakäsikirjoituksesta seuraavien kysymysten avulla:

- Mistä juttu/kuvat kertovat?
- Mikä asia on erityisen onnistunut/hauska?

Ryhmät esittelevät vuoron perään toistensa työt ja kertovat, mistä juttu kertoo ja missä asioissa on onnistuttu. Sen jälkeen työn tehnyt ryhmä saa kertoa, mikä oli heidän alkuperäinen ideansa. Kannattaa korostaa, että tehtävässä saattaa tulla esille hyvin erilaisia näkemyksiä kuvakäsikirjoituksen tarinnasta. Kenenkään ryhmän näkemys ei ole väärä, sillä kaikilla on oma tapa tulkita kuvia ja kuvien sisältöjä. Tästä syystä on hyvä harjoitella kuvien tulkitsemista, jotta huomataan kuinka erilaisia tunteita ja kokemuksia kuvat meissä herättävät. Ei ole olemassa yhtä oikeaa mielipidettä.

Pohdinta (noin 5 min)

Keskustelkaa vielä tehtävästä luokan kesken seuraavien apukysymysten avulla:

- Miten ryhmätyö sujui? Mikä oli vaikeinta ryhmätyössä? Voisiko ensi kerralla tehdä jotain toisin?
- Miten muiden ryhmien kuvat mielestäsi kuvastivat annettuja otsikoita?
- Mikä oli kuvien etsimisessä vaikeinta? Mikä oli helpointa?
- Tuliko samoista otsikoista/aiheista erilaisia tulkintoja? Jos tuli, niin mistä se voisi johtua?